

Konsekvensutredning avseende Sveriges geologiska undersöknings (SGU:s) föreskrifter om kartläggning, riskbedömning och klassificering av status för grundvatten (2022:X) och samt föreskrifter om miljö kvalitetsnormer för grundvatten (2022:Y).

Följande konsekvensutredning avser Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter (SGU-FS 2022:X) om kartläggning, riskbedömning och klassificering av status för grundvatten, samt föreskrifter (SGU-FS 2022:Y) om miljö kvalitetsnormer för grundvatten. Föreskrifterna är nya men baseras på och kommer att ersätta nuvarande föreskrifter från SGU angående kartläggning och analys av grundvatten (SGU-FS 2013:1) samt SGU:s föreskrifter för miljö kvalitetsnormer och statusklassificering för grundvatten (SGU-FS 2013:2).

Sveriges geologiska undersöknings (SGU) föreskrifter angående kartläggning, riskbedömning och klassificering av status (SGU-FS 2022:X) samt föreskrifter om miljö kvalitetsnormer (SGU-FS 2022:Y) för Sveriges grundvatten syftar till att Sverige ska uppfylla de miljömål som Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (vattendirektivet) ställer. Som komplettering till vattendirektivet finns Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/118/EG av den 12 december 2006 om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämring (grundvattendirektivet). För implementeringen av vattendirektivet och grundvattendirektivet finns vägledningsdokument framtagna inom den gemensamma genomförandestrategin CIS där EU-kommissionen deltar.

Sverige har införlivat vattendirektivet genom vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Av vattenförvaltningsförordningen framgår att Havs och vattenmyndigheten och SGU ska föreskriva om förvaltningsarbetet inom respektive ansvarsområde. SGU:s föreskrifter riktas till de fem vattenmyndigheterna i deras arbete med grundvattenförvaltning, men berör också indirekt tillståndsmyndigheter och tillsynsmyndigheter då direktivets bestämmelser ingår i prövningsprocessen för en ny eller ändrad verksamhet.

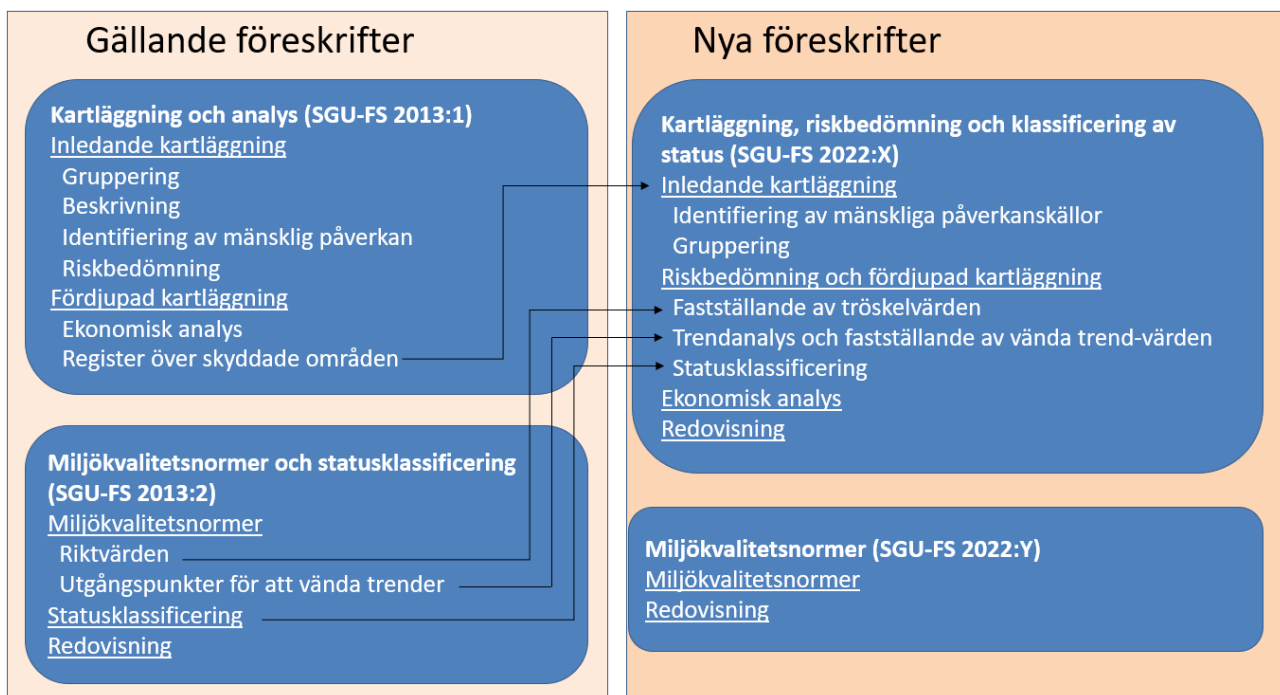
Det är planerat att föreskrifterna ska börja gälla direkt efter beslut, i syfte att användas för vattenförvaltningsarbetet inom cykel 4 (2021-2027) och i kommande tillståndsprövningar. Det är oklart hur detta ska förhålla sig till nuvarande beslut om miljö kvalitetsnormer, riktvärde och åtgärder för varje grundvattenförekomst (vattenmyndighetens beslut 2021). Det kan finnas behov av övergångsregler.

Implementeringen av direktivet (EU 2020/2184) om kvaliteten på dricksvatten har utretts i Sverige. Utredningens resultat har varit på remiss, men än finns inga beslut om hur nya bestämmelser dricksvattendirektivet ska implementeras. SGU har därmed inga möjligheter att i nuläget beakta

eventuella nya bestämmelser för dricksvatten. Föreskrifterna får vid behov uppdateras i ett senare skede.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Övergripande struktur på de nya föreskrifterna visas i figur 1. Se bilaga 1, ”Förtydligande om ändringar” för mer detaljerade ändringar i de nya författningsförslagen.

Figur 1. Övergripande struktur i nya föreskrifterna.

MOTIVERINGAR OCH MÅL MED NYA FÖRESKRIFTER

Övergripande motivering till nya föreskrifter

1 januari 2019 infördes ett antal författningsändringar i vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och i miljöbalken (1998:808). Ändringarna påverkar hur myndigheterna ska arbeta för att nå målen i vattendirektivet (se prop. 2017/18:243). Bland annat tydliggjordes att en verksamhet eller åtgärd inte får påbörjas om dess påverkan på vattenmiljön innebär ett äventyrande för uppfyllandet av beslutad miljökvalitetsnorm. Detta ger ett större fokus på ett riskbaserat arbetssätt, som för grundvatten beskrivs utförligt i grundvattendirektivet och i vägledningsdokument nr 18, ”Guidance on groundwater status and trend assessment”. I författningsändringarna förtydligades också att undantag från krav på god vattenstatus ska användas när det är motiverat, jämfört med tidigare uttryck ”får” användas. Det fastställs också ett nytt arbetssätt som medför att prövningsinstanser vid prövningstillfället av en ny

eller ändrad verksamhet ska avgöra om vattenmyndigheternas bedömda riskanalys, statusklassificeringen och beslutad miljö kvalitetsnorm är korrekt. Detta ställer höga krav på tydlighet i beskrivningen av processen för riskbedömning och klassificering av status samt beslut av miljö kvalitetsnormer i föreskrifterna. Författningsändringarna tillsammans med domar och förhandsbesked från EU, svenska domar och praxis, samt erfarenheter från praktiskt förvaltningsarbete bidrar till att nuvarande föreskrifter behöver förtydligas och uppdateras.

För mer detaljerad beskrivning av ändringar och motiveringar se bilaga 1, ”Förtydligande om ändringar”.

Riskbaserat arbetssätt

Fokus i grundvattendirektivet är det riskbaserade arbetssättet, vilket innebär att föroreningsrisker ska åtgärdas innan statusen blir otillfredsställande. Kraven på en omfattande kartläggning av en grundvattenförekomst har ökat utifrån att förhandsbesked och domar från EU har visat att en noggrann riskbedömning är viktig. Genom att i de nya föreskrifterna tydligt fokusera på riskbedömning är målet att det riskbaserade arbetssättet ska få större genomslag i kommande förvaltningscykler. Samtliga moment som inkluderas i riskbedömningen är sammanförda i en föreskrift som omfattar kartläggning, riskbedömning och klassificering av status.

Miljö kvalitetsnormer

Enligt nu gällande SGU-FS 2013:2 ska miljö kvalitetsnormerna beslutas i form av riktvärden för parametrar som medför risk att inte uppnå eller bibehålla god kemisk grundvattenstatus i en förekomst. I de nya föreskrifterna ska beslutad miljö kvalitetsnorm för varje vattenförekomst visa på vilken status som ska uppnås/bibehållas och när den statusen uppnås/vara bibehållen. Tröskelvärdena (tidigare benämnda riktvärdena) ska inte längre beslutas som miljö kvalitetsnormer. Vattenmyndigheterna har i samtliga förvaltningsbeslut valt att fastställa miljö kvalitetsnormer för grundvattenförekomster på detta sätt, som också harmoniserar med de av Havs- och vattenmyndigheten föreskrivna besluten för ytvatten. Den nya skrivelsen i föreskriften innebär därmed i praktiken ingen förändring jämfört med nuvarande förfarande.

Förändringarna i vattenförvaltningsförordningen 2019 innebär att berörda myndigheter är skyldiga att vid beslut om miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster fullt ut utnyttja det utrymme för undantag som EU-rätten medger (prop. 2017/18:243, s. 148). SGU:s nuvarande föreskrifter för miljö kvalitetsnormer hanterar inte undantag. De nya föreskrifterna för beslut av miljö kvalitetsnormer har därför kompletterats så att det blir tydligare hur undantag ska hanteras och beslutas.

Enligt nuvarande föreskrifter ska ”utgångspunkt för att vända trender” fastställas som en miljö kvalitetsnorm. Detta överensstämmer inte med att normer enligt miljö balkens definition inte får överskridas. Trend-begreppet är därmed otydligt implementerat i svensk lagstiftning och detta har orsakat osäkerheter i provningssammanhang. ”Vända trend-värdet” föreslås i de nya föreskrifterna inte utgöra en miljö kvalitetsnorm. Vända trend-värdet föreslås i de nya föreskrifterna endast beslutas för förekomster och parametrar som riskerar att inte uppnå eller bibehålla god status. Detta är ingen skillnad jämfört med nuvarande bestämmelser i SGU-FS 2013:2, men dock en skillnad jämfört med hur förvaltningsarbetet har praktiserats då vattenmyndigheterna har beslutat om ”utgångspunkt för att

vända trender” för samtliga grundvattenförekomster som ett led i riskbedömningen. Genom att förtydliga att det nya begreppet ”vända trend-värdet” endast ska beslutas för förekomster och parametrar som riskerar att inte uppnå eller bibehålla god status anser SGU att incitamentet att vid behov fördjupa kartläggningen i riskbedömningsprocessen ökar.

Parametrar

I nuvarande föreskrifter används begreppet ”riktvärde” för de högsta tillåtna halterna för klassificering av status till god kemisk status. Begreppet riktvärde är också använt inom arbetsområdet för förorenade områden vilket orsakar otydlighet i många situationer. Därmed byts begreppet ut till ”tröskelvärde” i de nya föreskrifterna. Tröskelvärde är också det begrepp som används i grundvattendirektivet. Begreppet tröskelvärde används också för beskrivning av havsvattenkvalitet, men det användningsområdet förväntas inte orsaka lika stor sammanblandning.

Flera parametrar har fått reviderade gränsvärden i det nya dricksvattendirektivet (EU 2020/2184), och det har i EU-gemensamma dokument framkommit fler parametrar som behöver beaktas för att uppnå en god grundvattenmiljö. En omvärldsanalys visar att Sverige för många parametrar har relativt höga tillåtna koncentrationer jämfört med övriga EU-länder, samt att beslutade riktvärden kan vara mycket högre än motsvarande tillåtna halter i ytatten. För framtagning av förslag på nya tröskelvärden till de ändrade föreskrifterna föreslås därför att flertalet parametrar får reviderade halter och även tillägg av nya parametrar, se bilaga 2 till konsekvensbeskrivningen. Nya parametrar och parametrar med sänkta tröskelvärden kan innebära ökade krav på åtgärder och skyddsåtgärder för planerade verksamheter, men analys av övervakningsdata visar att konsekvenserna förmodligen blir små, se bilaga 2.

För kvantitativ status har föreskrifterna förtydligats med bestämmelser för de ingående fyra kvalitetsfaktorerna. Detta har tidigare ingått i den sammanlagda bedömningen av kvantitativ status, men för att tydliggöra kartläggningsprocessen är det en fördel om de skrivs ut.

Skyddade områden

EU-kommissionens utvärdering av Sveriges genomförande av vattendirektivet visar att det saknas en beskrivning av hur Sverige uppfyller de specifika mål som gäller för skyddade områden. SGU har därför i de nya föreskrifterna förtydligat hur vattenmyndigheterna ska fastställa miljökvalitetsnormer så att de överensstämmer med mål som följer av lagstiftningen för grundvattenberoende skyddade områden.

Dokumentation/redovisning

Ett riskbaserat arbetssätt ställer stora krav på dokumentation och redovisning av processen för riskbedömning, klassificering av status och beslut av miljökvalitetsnorm. SGU behöver förtydliga föreskrifterna så att dokumentationen innehåller det som krävs, inklusive krav för rapporteringen till EU. En väl sammanställd dokumentation av underlag för beslut om miljökvalitetsnormer är också viktig i en eventuell tillståndsprocess. De nya bestämmelserna kan i uppstartskeedet ge en ökad administrativ börda för beredningssekretariat och vattenmyndigheter, men bör på sikt innebära en tidsbesparande åtgärd.

EFFEKTER AV INGA FÖRÄNDRINGAR OCH ALTERNATIVA LÖSNINGAR

Fokus i uppdateringen av föreskrifterna är på att ta hänsyn till förändringar i vattenförvaltningsförordningen och nya slutsatser av förhandsbesked från EU, domar och praxis samt att justera uppmärksammade oklarheter. De uppdateringar som följer av förändringar i vattenförvaltningsförordningen måste införas i föreskrifterna. För dessa är det därför inte relevant att utreda alternativa lösningar. Det är inte heller relevant att redogöra för alternativa lösningar för förtydliganden i föreskrifterna, om de inte medför ändringar av innehållet. Effekter av detta är därmed inte beskrivet i denna konsekvensbeskrivning.

Riskbaserat arbetssätt

Om inte de två föreskrifternas disposition justeras (se figur 1) riskerar det att kvarstå otydligheter angående ingående moment i kartläggningen av grundvattenförekomster. Konsekvenser blir en vattenförvaltning med otydlig riskbedömning. Att så långt möjligt samordna tidsschemat för arbetsmomenten med förvaltningen av ytvatten ger också ökade incitament för en mer iterativ kartläggning och riskbedömningsprocess även för grundvatten.

Miljö kvalitetsnorm

Förslaget i de nya föreskrifterna om beslut av övergripande normer för samtliga grundvattenförekomster tillämpas redan av vattenmyndigheterna. Vattenmyndigheterna har beslutat om en övergripande norm för kemisk grundvattenstatus och en för kvantitativ status för varje förekomst. De kemiska parametrarna i bilaga 1 till nuvarande föreskrift SGU-FS 2013:2, inklusive kompletteringar, är i nuläget beslutade som riktvärde, men inte som normer. En revidering av föreskriften innebär därmed ingen skillnad mot nuvarande arbetssätt.

I vattenförvaltningsförordningen framkommer att berörda myndigheter är skyldiga att vid beslut om miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster fullt ut utnyttja det utrymme för undantag som EU-rätten medger (prop. 2017/18:243, s. 148). Därmed behöver SGU:s föreskrifter om miljö kvalitetsnormer kompletteras med bestämmelser om undantag. Förslag på föreskriven arbetsprocess med en initial utredning av undantag i form av tidsfrist innan mindre strängt krav följer av målet att samtliga vattenförekomster i möjligaste mån ska uppnå god status. Tidsfrist kan efter 2027 endast vara naturlig återhämtning när åtgärder är genomförda. Alternativa lösningar för beskrivning av undantagsbestämmelser i föreskriften är inte aktuellt.

Om ”värde för uppåtgående trend” fortsätter vara en miljö kvalitetsnorm behövs ett förtydligande i miljöbalken att normer kan överskridas. Det behöver också utredas hur normen ”vända trend-värdet” ska tolkas i förhållande till tröskelvärdet (tidigare riktvärdet) och otillfredsställande status för en grundvattenförekomst. Med föreslagen förändring blir det tydligare att ”vända trend-värdet” kopplas till riskbedömningen och äventyrandet av status och att det därmed ställs krav på åtgärder, men att det inte är en bindande norm.

Parametrar

Om begreppet riktvärde inte byts till tröskelvärde kommer begreppet även framgent blandas ihop med samma begrepp inom arbetsområdet för förorenade områden. Det är inte nödvändigt att byta begrepp men bytet kommer att underlätta det praktiska vattenförvaltningsarbetet.

Revideringar av föreslagna parametrar och koncentrationer för ny tröskelvärdeslista ger en marginell ökning av antalet grundvattenförekomster som kan anses ha otillfredsställande kemisk status, se bilaga 2 till konsekvensutredningen. Om tröskelvärdeslistan inte justeras kommer högsta tillåtna koncentration för klassificering till god status fortsatt vara höga, vilket utifrån nuvarande kunskapsläge antas kunna medföra skada på vattenmiljön och människors hälsa. Konsekvenser av nya tröskelvärde och parametrar beskrivs i bilaga 2.

De fyra kvantitativa kvalitetsfaktorerna finns beskrivna i vattendirektivet och den nya skrivningen i föreskriften förtydligar klassificeringsprocessen, men ger ingen ändring i sakfrågan.

Skyddade områden

Utifrån tolkning av förhandsbesked och domar från EU-kommissionen behöver SGU förtydliga i föreskrifterna hur vattenmyndigheterna ska fastställa miljökvalitetsnormer så att de överensstämmer med mål som följer av lagstiftningen för grundvattenberoende skyddade områden.

Vattenförvaltningsförordningen har motsvarande bestämmelser och alternativa lösningar är inte aktuellt.

Dokumentation/redovisning

Om inte arbetsprocessen för kartläggning, riskbedömning och klassificering av status samt resultat av dessa dokumenteras och redovisas i tillräcklig omfattning kan inte Sverige fullgöra rapporteringen till EU. Dokumentationen behövs också som underlag inför eventuella framtida verksamhetens tillståndsprocess. Alternativa lösningar är inte aktuellt.

VILKA BERÖRS AV REGLERINGEN

Rent grundvatten i tillräcklig mängd är av stor betydelse för hela samhället. Ett rent grundvatten i tillräcklig mängd är en förutsättning för en säker dricksvattenproduktion och en god livsmiljö i grundvattenberoende ekosystem. Ett tydligt riskbaserat arbetssätt för grundvattenförvaltning innebär ett ökat skydd som bidrar till en god vattenkvalitet och vattenkvantitet. Om betydande påverkanskällor kan upptäckas och åtgärdas i tid kan kostnaden för åtgärder ofta minskas samtidigt som påverkan på miljön och människors hälsa begränsas. Arbetet med grundvattenförvaltning leder också till bättre måluppfyllnad för miljökvalitetsmålet ”Grundvatten av god kvalitet” och flera av målen inom Agenda 2030.

Föreskrifterna riktas till vattenmyndigheterna i deras arbete med riskbedömning, klassificering av status och beslut av miljökvalitetsnormer. Då vattenmyndigheterna tar hjälp av länsstyrelsernas beredningssektariat för kartläggning och riskbedömning, klassificering av status samt förslag till

åtgärder och miljö kvalitetsnormer kommer även länsstyrelsernas vattenförvaltningsarbete att beröras av förändringar i föreskrifterna.

Då det enligt vattenförvaltningsförordningen är möjligt att vid behov ändra en beslutad miljö kvalitetsnorm inom ramarna för en tillståndsprocess, kommer även tillsyns- och tillståndsmyndigheter att beröras av ändringarna i föreskrifterna. Dessa ändringar i föreskrifterna följer dock av ändringar i vattenförvaltningsförordningen och kan därmed inte avstås eller genomföras på annat sätt.

Sänkning av tröskelvärden och fler parametrar i klassificeringen av status kan ge fler förekomster som inte uppfyller eller riskerar att inte uppfylla god kemisk grundvattenstatus. Detta kan påverka verksamhetsutövare i tillståndsärenden. Bilaga 2 beskriver effekterna av tröskelvärdesändringar. Förtydligandet av de ingående fyra kvalitetsfaktorerna för kvantitativ status underlättar både för länsstyrelsernas kartläggningsarbete och verksamhetsutövare vid tillståndsprocesser.

KONSEKVENSER FÖR BERÖRDA

Genom att i de nya föreskrifterna förtydliga processen för det riskbaserade arbetssättet, inklusive klassificering av status, underlättas vattenmyndigheternas och länsstyrelsernas arbete. Dock kommer det att ställas mer krav på kunskap om varje grundvattenförekomst för att genomföra riskbedömningen samt fastställa relevanta tröskelvärden, med fokus på de grundvattenförekomster som har betydande påverkanskällor. Kartläggningen kan baseras på den kunskapsinsamling som har utförts under tidigare tre förvaltningscykler och bör inte medföra en ökad belastning utöver vad som kan behövas för den informationsuppdatering som krävs i varje förvaltningscykel.

Mer kunskap om varje grundvattenförekomst är också nödvändig i en tillsyns- eller prövningsituation där det kan finnas behov av att motivera både riskbedömning, klassificerad status och tröskelvärden såväl som utredning inför eventuellt ändrade beslut om miljö kvalitetsnorm. Prövningsmyndigheterna ska då hämta in ett yttrande från vattenmyndigheten och samtidigt redogöra för de skäl som talar för en ändring (se prop. 2017/18:243, s. 151). Prövningsmyndigheterna kan därmed komma att få bedöma status, risk för otillfredsställande status och normsättningen. Denna process följer av nya bestämmelser i vattenförvaltningsförordningen och det går inte att uttala sig om konsekvenserna i specifika fall. Generellt sett underlättar mer kunskap och information om grundvatten prövningsmyndighetens arbete.

En uppdaterad parameterlista med delvis nya parametrar och sänkta tröskelvärden kan leda till ett ökat övervakningsbehov och fler grundvattenförekomster med åtgärdsbehov. Enligt nuvarande föreskrifter ska dock samtliga parametrar som medför risk för otillfredsställande grundvattenkvalitet ingå i förvaltningsarbetet, vilket innebär att den nya listan som definierar och avgränsar relevanta parametrar egentligen innebär ett mindre antal parametrar. SGU:s analyser visar också att föreslagna koncentrationsändringar för de ingående parametrarna och tillägg av nya parametrar endast har marginella effekter på klassificeringen av statusen för enskilda parametrar, se bilaga 2. Undantaget är PFAS4, som med ett kraftigt sänkt tröskelvärde kommer få ett ökat antal förekomster som inte uppnår god status. Det nya tröskelvärdet följer gränsvärdet för dricksvatten, och ny kunskap om toxiciteten för PFAS motiverar att fler vattenförekomster inte uppnår god status och därmed behöver åtgärdas.

Uppdelningen av den kvantitativa statusen i fyra kvalitetsfaktorer beskrivs redan i vattendirektivet och ger inga konsekvenser för den kvantitativa statusen i enskilda grundvattenförekomster.

Bestämmelser om undantagsregler följer av vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och det är inte relevant att utreda konsekvenser för berörda i denna konsekvensbeskrivning.

För grundvattenberoende skyddade områden finns det redan idag bestämmelser som innebär skydd för påverkan. Ett förtydligande av hanteringen av grundvattenberoende skyddade områden i SGU:s föreskrifter medför inga extra konsekvenser, utöver att regelverket förtydligas.

En utökning av krav på dokumentation för den riskbaserade arbetsprocessen kan initialt öka arbetsbelastningen på vattenmyndigheterna och länsstyrelserna. Det finns dock stort värde i att uppgifterna finns tillgängliga och det ger i förlängningen en enklare hantering. En väl samlad och utförlig dokumentation kan hjälpa verksamhetsutövare och andra intressenter med lättillgängligt material för riskbedömning och/eller översyn av miljökvalitetsnormer och undantag, om det blir aktuellt i en prövning. Dokumentationen ska ske på liknande sätt som för ytvatten och det finns och kommer att finnas väl utvecklade databaser för detta (VISS och eventuellt kommande AKVA).

VILKA BEMYNDIGANDEN GRUNDAR SIG MYNDIGHETENS BESLUTANDERÄTT PÅ?

SGU föreskriver om klassificering och miljökvalitetsnormer samt om kartläggning, riskbedömning och klassificering av status med stöd av 3 kap. 4 §, 4 kap. 8a § och 9 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

ÖVERENSSTÄMMELSE MED EU-RÄTTSLIGA REGLER

Sverige får besluta om vilka lagar och andra författningar som behövs för att genomföra direktivets bestämmelser, men EU-kommissionen förutsätter att Sverige säkerställer genomförandet av vattendirektivets syfte. Vattendirektivet styr till vissa delar hur en medlemsstat ska bedöma mänskliga verksamheter, klassificera status och fastställa miljökvalitetsnormer och tröskelvärden, i övrigt finns en frihet att välja tillvägagångssätt. Det finns detaljerade vägledningsdokument, inklusive flödesscheman, som beskriver hur arbetsprocesser inom en förvaltningscykel ska fungera. SGU anser att de föreslagna ändringarna i föreskrifterna bidrar till uppfyllnad av EU-direktivets mål samt harmoniserar med arbetsprocesser beskrivna i europeiska vägledningsdokument.

TIDPUNKT FÖR IKRAFTTRÄDANDE

Ny förvaltningscykel är påbörjad 2022, genom beslut av Förvaltningsplan och normer. Åtgärdsprogram är godkänt av regeringen och kommer att beslutas av vattenmyndigheterna under hösten 2022. Fjärde förvaltningscykeln ska enligt plan avslutas senast december 2027. De nya föreskrifterna behöver träda i kraft så fort som möjligt för att kunna användas i innevarande förvaltningscykel. Det kan finnas behov

av övergångsregler för att tydliggöra hur vattenmyndigheternas beslut för förvaltningscykel 3 ska samordnas med införlivandet av nya föreskrifter.

Genom nya regleringar i vattenförvaltningsförordningen blir det aktuellt med en mer adaptiv vattenförvaltning där riskbedömning och normsättning kommer ses över mer löpande, framför allt i prövningsförfaranden.

Konsekvenser av nya krav för införandet av dricksvattendirektivet i svensk lagstiftning kan medföra att föreskrifterna behöver revideras under 2023. En möjlighet är att avvakta samtliga revideringar i föreskrifterna till dess att det är beslutat hur krav enligt dricksvattendirektivet ska införas. Detta medför dock stora osäkerheter och tidsförluster för den kartläggning och riskbedömning som ska ske i början på vattenförvaltningscykel 4. För att minska osäkerheten är det lämpligt om föreskrifterna för grundvattenförvaltning beslutas så fort som möjligt, och därefter vid behov kompletteras/revideras utifrån beslut angående dricksvattendirektivet.

BEHOV AV INFORMATIONSSINSATSER

SGU bedömer att det finns stort behov av utbildning och vägledning angående kartläggning, riskbedömningsförfarandet, beslut av tröskelvärden och tillämpning av miljökvalitetsnormer till vattenmyndigheter, länsstyrelser, tillsynsmyndigheter och prövningsinstanser. Detta behov finns oavsett om föreskrifterna ändras eller inte. SGU har fortlöpande möten med vattenmyndigheterna och anordnar regelbundet seminarier och workshops för alla som använder föreskrifterna (länsstyrelser, tillsynsmyndigheter, konsulter etc.). SGU kommer också ha utbildningstillfällen för domstolar. SGU har som ambition att samordna vägledningar, framför allt om undantag, med Havs- och vattenmyndigheten. Det finns däremot inga behov av speciella informationsinsatser angående nya föreskrifter, mer än att uppmärksamma det som en nyhet på SGU:s externa hemsida.

KONSEKVENSER FÖR VERKSAMHETSUTÖVARE OCH FÖRETAG

Konsekvenserna av de ändringar i vattenförvaltningsförordningen som trädde i kraft i den 1 januari 2019 har tidigare utretts i samband med utformningen av de reglerna. Bestämmelser i nya föreskrifter som baseras på detta utreds således inte här. De ändringar som föreslås i SGU:s nya föreskrifter är i huvudsak förtydliganden av redan befintliga föreskrifter och vägledningsmaterial, alternativt en anpassning till hur förvaltningsarbetet redan utförs. De nya föreskrifterna bedöms därför inte påverka verksamhetsutövare eller företagen mer än marginellt jämfört med nuläget. Inte heller nya parametrar och förändringar i tröskelvärde förväntas påverka verksamhetsutövare och företag, se bilaga 2.

Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det viktigt att de regler som gäller för riskbedömning, klassificering av status och beslut av miljökvalitetsnormer är tydliga för de aktörer som ska tillämpa reglerna. Det finns annars en risk att riskbedömning och normsättningen blir felaktig, vilket i sin tur kan medföra att det ställs krav på åtgärder som inte är motiverade utifrån det miljötillstånd myndigheterna vill uppnå. Tydlighet är även viktigt för att säkerställa att tillsyn på verksamheter sker utifrån relevanta miljökrav. SGU bedömer att de ändringar som föreslås av föreskrifterna syftar till att

fullfölja intentionerna i de nya författningsändringarna och prop. 2017/18:243 samt minskar risken för felaktig riskbedömning, statusklassificering och beslut om miljökvalitetsnorm och bidrar till ökad rättssäkerhet för verksamhetsutövare.

Föreskrifterna riktar sig i första hand till vattenmyndigheterna som enligt vattenförvaltningsförordningen är ansvariga för att riskbedömning, klassificering av status och beslut om miljökvalitetsnormer genomförs. Föreskrifterna är således direkt bindande för vattenmyndigheterna som ska tillämpa dem. Föreskrifterna aktualiseras för verksamhetsutövare först indirekt till exempel vid prövning eller tillsyn. Det är svårt att ange sannolikheten för att företag blir föremål för prövning eller tillsyn och vilka krav som eventuellt kommer ställas på företaget utifrån de ställningstagande vattenmyndigheten har gjort. Tydligare föreskrifter ger dock ökade förutsättningar för likartadhantering inom vattendistriktet och nationellt, samtidigt som det med en förtydligad process för riskbedömningen blir lättare att ta hänsyn till lokala förutsättningar.

SGU har genomfört ändringar i föreskrifterna med anledning av ändringarna i överordnad författning, till exempel att vattenmyndigheterna ska besluta om undantag när villkor för det är uppfyllda. SGU har även förtydligat processerna för förklarande av undantag. Dessa ändringar bör leda till att vissa verksamhetsutövare får bedriva sina verksamheter i enlighet med intentionerna i prop. 2017/18:243, under förutsättning att de uppfyller krav för undantagsbeslut. SGU bedömer att om föreskrifterna skulle kvarstå oförändrade skulle det resultera i en otydlighet angående undantagsbestämmelser för företagen.

SGU bedömer att de förtydligande avseende dokumentation som föreslås i föreskrifterna kan underlätta för verksamhetsutövare eller konsulter som genomför utredningar om miljökonsekvenser av projekt inför tillståndsansökningar. Konsekvenserna bedöms dock inte påverka företagens arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt på ett betydande sätt.

KONSEKVENSER FÖR KOMMUNER

Arbetsbelastningen för kommunerna bedöms vara likvärdig oavsett om föreslagna ändringar i föreskrifterna införs eller inte.

Kommunerna kommer, enligt de författningsändringar som trädde i kraft i 1 januari 2019, att i sin prövningsroll pröva en verksamhets tillåtlighet. I prövningen ska avgöras om det finns grund för justering av riskbedömning, status samt miljökvalitetsnorm samt vid behov motivering för undantag enligt 4 kap. 11-12 §§ VFF. Även vid den kommunala tillsynen på verksamheter med grundvattenpåverkan behövs dessa underlag, tillsammans med lokal kunskap om grundvattenförekomsten. SGU bedömer att de förtydliganden som föreslås i den nya föreskriften tillsammans med en utökad dokumentation av resultat inom förvaltningsprocessen kommer att underlätta kommunernas arbete. SGU bedömer emellertid att de flesta prövningar av verksamheter eller åtgärder som faller inom ramen för 4 kap. 11-12 §§ VFF ligger inom länsstyrelsernas eller mark- och miljödomstolarnas mandat. Det är inte möjligt att bedöma effekter för enskilda kommuner eller landsting.

TIDIGT SAMRÅD

Arbetsmaterial för föreslagna nya föreskrifter har skickats till vattenmyndigheterna, Länsstyrelserna i Örebro, Skåne och Jämtlands län samt Havs- och vattenmyndigheten. Synpunkter från dessa har beaktats i föreskrifterna.

KONTAKTPERSONER

För frågor kring innehållet i föreskriftsförslaget och konsekvensutredningen, kontakta Carola Lindeberg på telefon 046-311 774 eller e-post carola.lindeberg@sgu.se alternativt Jenny McCarthy på telefon 018-17 91 60 eller e-post jenny.mccarthy@sgu.se.

Det går också bra att kontakta SGU via post på adressen Box 670, 751 28 Uppsala.